

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

STUDIE A KRÁTKÉ CLÁNKY

PŘEHLED VÝZKUMŮ 46

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

130115280

PŘEDNÍ ZPRÁVA
NA STARÉM MĚSTĚ V LITOMÝŘI A MĚSTĚ PRAHA
K ASPEKTŮM VÝZKUMŮ MĚSTY LITOMÝŘI

PŘEDNÍ ZPRÁVA
VÝZKUMŮ

VÝZKUMŮ
VÝZKUMŮ

93 95458

BRNO 2005

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Rudolf Procházka,
Lubomír Šebela, Petr Škrdla

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

Copyright © 2005 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Gloria Rosice

Pokyny pro autory na internetové stránce <http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>
Instructions to authors on internet pages

ho keramického materiálu je můžeme zčásti zařadit do velatické fáze KSPP a zčásti do novověku.

Marek Lečbých, ÚAPP Brno

Resumé

Brno-Slatina (Bez. Brno-město). Přemyslovo Platz. Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

BRNO (k. ú. Štýřice, okr. Brno-město)

Ulice Vinohrady – Videňská. Parcela č. 1215 a 1216/1. Novověk. Sklepy. Záchranný výzkum.

Během záchranného archeologického výzkumu na akci „Bytový dům, Videňská – Vinohrady“ byla v roce 2004 zřejmě zaznamenána stará uliční zástavba z přelomu 19. a 20. stol. (Kuča 2000). Výzkumem byly v místě proluky bytové uliční zástavby doloženy relikty dvou hliněných sklepů pod dnes již neexistujícími domy (pokud se tu vůbec nacházely současně), respektujících uliční čáru dnešní ulice Vinohrady (ZM ČR 1:10 000, list 24-43-04, 464 mm od Z s.č. a 230 mm od J s.č.). Podle bývalých starých vinohradů, které se rozkládaly na JV svazích Červeného kopce, se pravděpodobně dnes jmenuje ulice Vinohrady. Nález železného koše na uložení skleněného demižonu, v jednom ze zkoumaných sklepů, nasvědčuje pravděpodobnému vinařskému využívání sklepení. Je možné, že kopané sklepy vznikly již na přelomu 18. a 19. stol., kdy tu ještě neexistovala domovní zástavba. Sklepy mohly být po tradičním způsobu umístěny do sprašového břehu v blízkosti úvozu.

Petr Kos, ÚAPP Brno

Literatura

Kuča, K. 2000: Brno. Vývoj města, předměstí a připojených vesnic. Praha-Brno.

Resumé

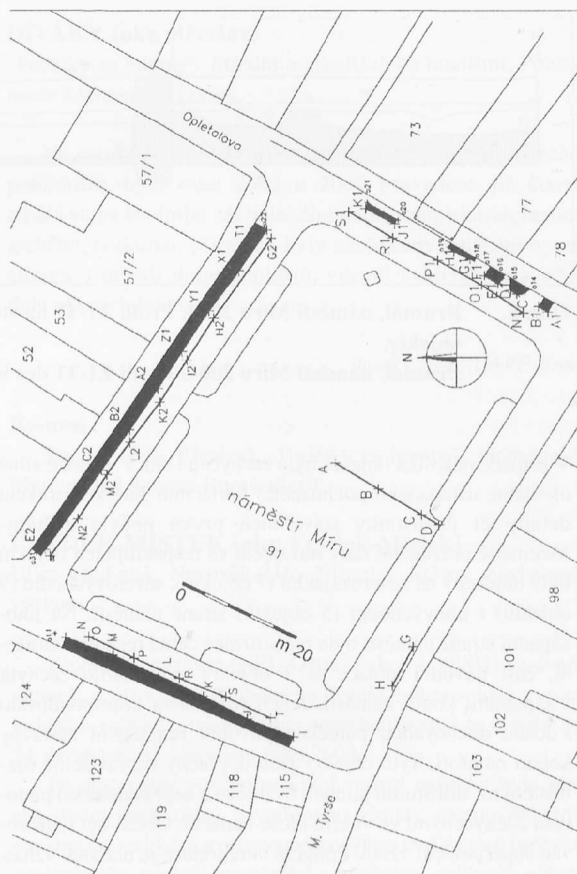
Brno-Štýřice (Kataster Brno, Bez. Brno-město). Neuzeit. Keller. Rettungsgrabung.

BRUNTÁL (okr. Bruntál)

Náměstí Míru, parcela č. 91. Středověk - novověk (14.–20. století). Sídliště – město. Záchranný výzkum.

V průběhu měsíců července – září roku 2004 proběhla v centru původního historického jádra Bruntálu 2. etapa záchranného archeologického výzkumu (NPÚ Ostrava akce č. 40/04), vyvolaného celkovou rekonstrukcí náměstí Míru. Poměrně rozsáhlá stavba nepřinesla ale možnost realizace archeologického výzkumu v celé ploše náměstí. Vzhledem k projektu se záchranné práce zaměřily především na výkopy prováděné v trase rekonstruovaných a částečně i nově budovaných inženýrských sítí, v menší míře na drobnější výkopy v místě vodních prvků (hydranty).

Záchranný výzkum se soustředil zejména na dokumentaci profilů na stěnách výkopů, v prostoru (šířka cca 1 m) vymezeném původními výkopy rekonstruovaných inženýrských sítí, přiléhajících k chodníku po obvodu dnešního náměstí, pak proběhl plošný odkryv. Nálezová situace zachycená na profi-

Obr. 4. Bruntál, náměstí Míru 2004: Lokalizace zkoumaných ploch a dokumentovaných profilů v mapě evidence nemovitostí.

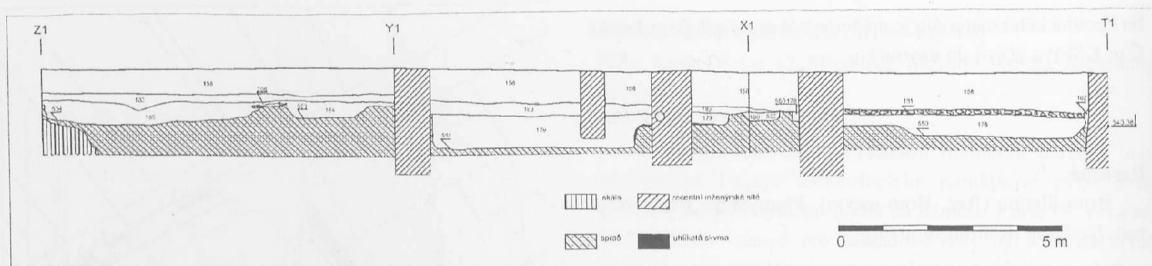
Bruntál, náměstí Míru 2004: Lokalisierung der Grabungsflächen und Schnitte im Katasterplan.

lech orientovaných do náměstí se jevila odlišně od situace na profilech orientovaných k okolní zástavbě. Tento jev potvrdil i následný plošný odkryv. Recentní výkop v hlavní trase kanalizace tak znamenal předěl v nálezové situaci a znemožnil přesné zjištění vzájemných souvislostí mezi jednotlivými archeologickými objekty situovanými ve vnitřní ploše náměstí a po jeho obvodu při uliční čáře dnešní zástavby.

Nejstarší antropogenní aktivity na lokalitě reprezentují nečetné keramické zlomky, datovatelné do průběhu 13. a 14. století, sekundárně umístěné v záspech mladších objektů i v kulturních vrstvách. Neporušené nálezové situace z tohoto období při výzkumu nebyly zjištěny.

K starším situacím (přelom 14./15. století) lze také přiřadit pozůstatky původní kulturní vrstvy k. 130, částečně zaplňující fragmentárně dochovaný mělký objekt k. 532 v severozápadní části náměstí.

Mimořádně důležitý je objev četných zahloubených objektů registrovaných v celé ploše náměstí. Po jeho obvodu byly odkryty objekty vykazující jednotnou formu pravoúhlých, snad obdélných, relativně mělce zahloubených (max. cca 1 m) prostor o šířce cca 3–5 m. Byly zaplněny zásypy s větším podílem vypálené omazávky dřevohlinitých konstrukcí. Bezprostřední vztah mazanice k zkoumaným objektům ale nebyl prokázán, žádný z výkopů nenesl stopy přímého styku s ohněm.

Obr. 5. Bruntál, náměstí Míru 2004: Profil Z1-T1 na stěně výkopu pro kanalizaci v SV části náměstí se zahloubenými objekty.

Bruntál, náměstí Míru 2004: Profil Z1-T1 des Kanalisationaushub mit den eingetieften Objekten.

V případě několika objektů byla zachycena dna v podobě silně ulehleho, ušlapaného pochůzného horizontu. Jiné konstrukční detaily či pozůstatky stavebních prvků nebyly zjištěny. Víceméně pravidelně řady navzájem se respektujících objektů byly objeveny na severozápadní (7 objektů), severovýchodní (9 objektů) i jihovýchodní (5 objektů) straně náměstí. Na jihozápadní straně náměstí byla registrována četná recentní narušení, část původní situace se 3 objekty se podařilo zachytit v západním koutu náměstí. Jejich rozmístění korespondovalo s dosud dochovanou parcelací původní renesanční zástavby kolem náměstí. Tyto objekty jsou doplněny nepravidelně rozmístěnými sídlištními jámami oválného a nepravidelného půdorysu zachycenými ve vnitřní ploše náměstí. Občas byl registrován superpoziční vztah. Funkční interpretace je obtížná, vzhledem k fragmentárně zachyceným situacím lze pouze konstatovat, že se v některých případech jedná o zahloubené části pravděpodobně dřevohliněných staveb pravoúhlého půdorysu s ušlapanými podlahami. Zahloubené objekty nasvědčují souvislému osídlení části plochy náměstí, které se zde rozvíjelo podle předběžně vyhodnocených nálezů ze zánikových výplní v průběhu 14.–15. století. Využití prostoru náměstí jako veřejného prostranství zřejmě předcházelo osídlení s odlišnou organizací, než jak ji zachycuje nejstarší mapování stabilního katastru. Předběžný rozbor nálezů a podoba zástavby vytvářející stávající domovní frontu náměstí naznačují, že k zásadní změně v urbanistické osnově města došlo na přelomu 15. a 16. století.

V průběhu 16. století byla také vnitřní část náměstí poprvé zpevněna valounovou dlažbou, registrovanou ve většině výkopů provedených v ploše náměstí. Na tuto dlažbu nasedalo souvrství šterkorpiskových dorovnávek překrytých druhou valounovou dlažbou, doplněnou v centrální části náměstí a po jeho diagonálách dlažbou z kostek. Vznik této druhé dlažby lze položit již do průběhu 19. století.

Partyzánská ulice, parcely č. 214/1, 215, 216. Středověk – novověk (14.–20. století). Město. Záchraný výzkum.

V průběhu měsíců července až září roku 2004 proběhl záchraný výzkum (NPÚ Ostrava akce č. 59/04) realizovaný v souvislosti s projektem rekonstrukce a přístavby okresního soudu v Bruntále. Lokalita se nachází v jihovýchodní části historického jádra města Bruntálu, v bezprostřední blízkosti linie původního městského opevnění. Zadní část parcel s budovou okresního soudu je ohraničena výrazným, jihovýchodním směrem klesajícím terénním zlomem.

Záchraný výzkum se zaměřil zejména na centrální a jihozápadní část stavební jámy, v těchto místech byl realizován plošný odkryv. Ve východní části staveniště pak proběhla dokumentace profilů na stěnách stavební jámy. Vzhledem k recentním narušením a k stavebnímu vývoji na parcele byla zachycena pouze část původních neporušených nálezových situací. Pod vrstvou stavební suti, pokrývající víceméně celý prostor stavební jámy, byl zjištěn pozůstatek původní novověké zástavby, zachycený v podobě základového zdiva, tvořeného nasucho kladeným lomovým kamenem. K novověkým situacím patří také dva cihlové kanálky vyplněné humózní hlinou rašelinného charakteru s převahou tlejících rostlinných makrozbytků s výrazným zápachem a na profilu dokumentovaná část zahloubeného prostoru nadzemní dřevohliněné stavby nesoucí stopy zániku při požáru. Z výběru situací řazených na přelom středověku a novověku lze zmínit několik výrazných kamenných destrukcí bez možnosti bližší interpretace a pozůstatek dvou ohnišť na kamenném podkladu. Nejstarší situace pak reprezentuje vrstva obsahující zlomky středověké keramiky, překrývající fragmentárně zachycený zahloubený objekt k. 514 a část nadzemní stavby zachycené v podobě kůlových jamek, a to včetně několika dřevěných kůlů. Výplň objektu k. 514 obsahovala větší zlomky keramiky datovatelné do průběhu 14. století, za zmínku stojí zejména střepy několika hrncovitých nádob evokujícího dojem loštického zboží.

Obr. 6. Bruntál, Partyzánská ulice 2004. Celkový pohled na plochu výzkumu od severozápadu. Bruntál, Partyzánská ulice 2004. Gesamtansicht der Grabungsfläche vom Nordwesten.

K výrazným prvkům náleзовé situace, ovšem bez možnosti přesnějšího časového zařazení, patří na profilu ve východní části stavební jámy zachycené relikt masivního zdiva, tvořeného lomovým kamenem spojeným písčitou maltou. Zdivo k. 908 vykazovalo orientaci shodnou s průběhem hradební linie, zdivo k. 913 o šířce 2,4 m pak orientaci kolmou, jedná se tedy pravděpodobně o pozůstatek bašty. Obdobnou situaci je možno v Bruntále najít na stejné ulici; cca o 200 m severo-východním směrem je dochován z větší míry rekonstruovaný úsek hradební zdi včetně bašty.

Marek Kiecoň, NPÚ, ú. o. p. Ostrava

Resumé

Bruntál (Bez. Bruntál). Míru Platz. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Bruntál (Bez. Bruntál). Partyzánská Strasse. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

ČELČICE (okr. Prostějov)

„Louky“. Střední doba hradištní. Sídliště. Záchranný výzkum.

Nejmladší archeologické nálezy učiněné při záchranném výzkumu na rekonstruovaném vysokotlakém plynovodu v úseku Vyškov – Klopotovice, v trati „Louky“, k. ú. Čelčice (podrobná charakteristika lokality – viz. kap. Doba železná), náleží Slovanům střední doby hradištní.

Pavel Fojtík, ÚAPP Brno

Resumé

Čelčice (Bez. Prostějov). „Louky“. Mittlere Burgwallzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

DAMBOŘICE (okr. Hodonín)

„Kluče“. Střední doba hradištní. Sídliště. Záchranný výzkum.

Během měsíce srpna a září 2004 provedlo Masarykovo muzeum záchranný archeologický výzkum v místě výstavby spojovacích plynovodů na katastru obce Dambořice. Poloha zjištěných pozitivních archeologických situací na ZM ČR 1 : 10 000, kladový list 24-43-24, je určena úsečkou mezi body v souřadnicích 380/320 mm a 385/305 mm od Z/J s. č. Již předchozí provedené povrchové sběry v prostoru plánované poklady, a to zejména v jejím počátečním úseku severně od obce v poloze Kluče, na úpatí mírného svahu obráceného směrem k JZ a k potoku Salajka v nadmořské výšce cca 230 m n. m., přinesly doklady o polykulturním osídlení v pravěku i raném středověku. Velkomoravskému osídlení patří jedna jáma s nepravidelným dnem.

Jaromír Šmerda, Masarykovo muzeum v Hodoníně

Resumé

Dambořice (Bez. Hodonín). „Kluče“. Mittlere Burgwallzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

DIVÁKY (okr. Břeclav)

„Padělký za humny“. Střední a mladší doba hradištní. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Na ostrožně jižně Divák, v místech orbou narušovaného pohřebiště, byla roku 2003 a 2004 provedena již čtvrtá a pátá etapa školního záchranného antropologicko-archeologického výzkumu, při němž byly zachyceny další hroby ze střední a mladší doby hradištní, včetně výklenkových středohradištních hrobů.

Josef Unger, ÚAPP Brno

Resumé

Diváky (Bez. Břeclav). „Padělký za humny“. Gräberfeld. Mittlere und jüngere Burgwallzeit.

FRÝDEK-MÍSTEK (okr. Frýdek-Místek)

Ulice Hluboká. Novověk (16.–20. stol.). Město. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum (NPÚ Ostrava akce č. 48/04) ve dvoře domu č. o. 50 v ulici Hluboké ve Frýdku byl prováděn v souvislosti s celkovou rekonstrukcí povrchu dvora, a to v době od 24. června do 15. července roku 2004.

Po odstranění svrchní recentní suťové navážky byla plocha dvora nezasažená novodobými zásahy znemožňujícími výzkum, z nichž lze uvést zejména výkop pod úroveň povrchu geologického podloží související s předchozí celkovou rekonstrukcí domu č. o. 50, rozdělena do sektorů A-D a samotný výzkum proběhl formou plošného odkryvu jednotlivých archeologických situací.

Výzkumem zde byly zachyceny novověké situace, přičemž k zajímavějším z nich náleží torzo valounové dlažby s odtokovým korýtkem, relikt kanálku stavěného z lomového kamene na maltu a zahloubené oválné objekty s kosterními pozůstatky domácích zvířat, které lze vzhledem k charakteru zásypů rovněž považovat za novověké. Z dorovnávkových, případně splachových vrstev a několika zahloubených objektů a korýtek nejasné funkce pochází početná kolekce zlomků novověké keramiky (rámcově 16.–19. století). Poněkud překvapivým zjištěním je fakt, že ačkoliv bylo plošným odkryvem dosaženo povrchu geologického podloží, nebyly zaznamenány středověké, popřípadě pravěké situace, nelze-li mezi ně ovšem počítat některé z kúlových jamek, vzhledem k absenci průkazného materiálu v jejich výplních ovšem nedatovatelných. A to přesto, že se jedná o zadní trakt parcely v historickém městském jádru, kde by bylo lze očekávat případné zahloubené objekty typu odpadních jímek či studní. Absence povrchových středověkých uloženin může mít naopak prozaické vysvětlení: sklon terénu v těchto místech, převyšující 35°, nepřál vzniku mocnějšího souvrství, středověké vrstvy tak mohly být spláchnuty, případně odstraněny při novověkých úpravách povrchu (valounová dlažba, korýtko z lomového kamene atp.).

František Kolář, NPÚ, ú. o. p. Ostrava

Resumé

Frýdek-Místek (Bez. Frýdek-Místek), Hluboká Strasse. Neuzeit (16.–20. Jahrhundert). Stadt. Rettungsgrabung.